

ARVAMUSED

REGIOONIDE KOMITEE

TÄISKOGU 123. ISTUNGJÄRK 11.–12. MAIL 2017

**Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Ühtekuuluvuspoliitika tulevik pärast 2020. aastat
„Tugeva ja tõhusa Euroopa ühtekuuluvuspoliitika nimel pärast 2020. aastat““**

(2017/C 306/03)

Raportöör: Michael SCHNEIDER (DE/PPE) , kantsler, Saksi-Anhalti liidumaa esindaja föderaalvalitsuses

POLIITILISED SOOVITUSED

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

Euroopa integratsiooni alustala

1. juhib tähelepanu sellele, et majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse tugevdamise poliitika on ELi üks tähtsamaid ja ulatuslikumaid poliitikaid, sest selle sihtrühma moodustavad kõik ELi inimesed kõigis oma igapäevaelu aspektides. Kõnealune poliitikavaldkond on ka aluslepingute lahutamatu osa ning Euroopa integratsiooniprotsessi ja majanduskasvu alustala – samamoodi nagu siseturg või majandus- ja rahaliit. Ühtekuuluvuspoliitika loob siseturu eeskirjade vajaliku täiendusena õiglasel võimalusel ja annab reaalmajandusse tehtavate strateegiliste investeeringute kaudu panuse olemasolevate töökohtade kindlustamiseks ja uute töökohtade loomiseks, iseäranis seal, kus tavapärase turu toimimine on puudulik. See tagab, et nõrgemad liikmesriigid, piirkonnad ja omavalitsused saaksid üldise osa ELi integratsiooni eelistest. Seeläbi annab ühtekuuluvuspoliitika olulise solidaarse panuse ELi kui terviku tugevdamiseks ja suurendab märkimisväärselt Euroopa lisaväärtust, mis on kõigile ELi kodanikele konkreetselt nähtav;

2. tõdeb, et 2007. aastal puhkenud kriisi järel on piirkondadevahelised erinevused jälle suurenenud ja veelgi ebaproportsionaalsemalt kui riikidevahelised erinevused. Seda asjaolu analüüsiti kuuendas ühtekuuluvusaruandes ning seejärel kinnitasid seda ka OECD värskeimad näitajad, mistõttu on ühtekuuluvuspoliitika kolm aspekti – majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne – aktuaalsemad kui iial enne. Samas vajab ühtekuuluvuspoliitika ka uut hoogu, et olla suuteline tulemuslikult tegelema üksikute piirkondade konkreetsete probleemidega, seejuures territoriaalset lähenemisviisi kasutades;

3. on samuti seisukohal, et tulevases ühtekuuluvuspoliitikas tuleb tugevdada solidaarsust kodanikega, et taastada ELi nõrgenenud legitiimsus. Meie ühiskonda piinavad umbusk, sallimatus ja kogukondlik isoleerumine, millega tuleb võidelda, vähendades igasugust ebavõrdsust, millega eurooplased kohalikul tasandil iga päev kokku puutuvad. Ühtekuuluvuspoliitika pakubki sellist mitmel tasandil kooskõlastatud tegevust, mida on vaja võitluseks ebavõrdsusega, inimväärsede elutingimuste tagamiseks ja õiguste kaitsmiseks. Ühtekuuluvuspoliitikat ei tohi kasutada ainult tehnoloogiaarengu või kliimamuutustega seotud võimalustest kinnihaaramiseks, vaid see peab võimaldama kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel ka luua võimalusi oma inimeste jaoks;

4. märgib, et Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide strateegiline kasutamine vastavalt detsentraliseeritud alt üles lähenemisviisile on paljudes ELi piirkondades aidanud märkimisväärselt kaasa majanduslikule, sotsiaalsele ja territoriaalsele arengule. Arvukad uuringud tõendavad Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide lisandväärtust ja selle olulisust töökohtade loomisel, jätkusuutliku majanduskasvu ja kaasaegse taristu edendamisel, struktuuriliste takistuste ületamisel, inimkapitali tugevdamisel ja elukvaliteedi parandamisel. Oma positiivse arenguga ja asjaomastes Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kavades kokkulepitud strateegiliste eesmärkide saavutamisea aitavad ühtekuuluvuspoliitika raames abi saavad kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused kaasa ka üleeuroopaliste majanduskasvu eesmärkide saavutamisele ja Euroopa integratsiooni positiivse mõju esiletoomisele;

5. on veendunud, et Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamise tulemused kinnitavad, et ühtekuuluvuspoliitika on võimeline paindlikult reageerima strateegia „Euroopa 2020“ eesmärkidele või uutele väljakutsetele, nii nagu need hetkel kujunevad näiteks energiajulgeoleku, demograafia, rände ja välispiiride valdkonnas või ka pagulaste vastuvõtmisest tingituna. Tugev ja tulemuslik ühtekuuluvuspoliitika on ühtlasi kriisiprotsessidest üle saamise eeltingimus. Et see ka nii jääks, peab uus arengustrateegia peab olema raamistikuks järgmisele programmitöö perioodile. Lisaks on vaja tagada, et ühtekuuluvuspoliitika pakuks oma strateegilise suunitluse säilitamiseks ka tulevikus stabiilse investeerimisraamistikuna riikidele, piirkondadele ja kohalikele omavalitsustele programmitöös pikaajalist planeerimiskindlust ning annaks ühtlasi võimaluse muuta rakenduskavu nii, et nad vastaksid paremini majanduslikele, sotsiaalsele ja keskkonnavalastele muutustele. Oluline on ka see, et ühtekuuluvuspoliitika käsutuses oleks piisavalt rahalisi vahendeid, see tähendab, et ka pärast Ühendkuningriigi lahkumist Euroopa Liidust, järgmise mitmeaastase finantsraamistiku jooksul, jääks ühtekuuluvuspoliitikale liidu eelarvest eraldatud summa protsentuaalselt samaks;

6. rõhutab, et 2020. aasta järgses ühtekuuluvuspoliitikas planeerimiskindluse suurendamiseks on oluline tagada ka strateegiline suundumus, mis võib olla lähtealus jätkusuutlike edusammude tegemisele majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse elluviimisel ning milles võetakse vajaduse korral arvesse ka rahvusvahelist konteksti (nagu näiteks ÜRO säästva arengu eesmärgid ja ÜRO HABITAT III kokkuleppe) ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste vajadusi territoriaalse lähenemisviisi tagamiseks;

7. on veendunud, et ühtekuuluvuspoliitika tulevik on lahutamatu seotud ELi kui terviku tulevikuga. Tugeva ja toimiva liidu jaoks ning saavutatud tulemustest kodanike tohusaks teavitamiseks on vältimatu tugev ja tõhus ühtekuuluvuspoliitika. Ühtekuuluvuspoliitikale on konkreetne ja tuntav mõju kodanike elukvaliteedile, kuna see arvestab muu hulgas piirkondade ja kohalike omavalitsuste konkreetsete vajadustega ja on aidanud leevendada kriisi mõju – seda kinnitavad sajad tuhanded edukalt rakendatud Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide projektid üle Euroopa. Komitee rõhutab seepärast tungivalt vajadust tagada ühtekuuluvuspoliitikale oluline koht ELis ka pärast 2020. aastat ning julgustab selle eesmärgi saavutamiseks looma kõigi oluliste ELi, riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi sidusrühmade tugeva liidu;

8. peab vajalikuks, et ühtekuuluvuspoliitika eelseisva reformi käigus leitaks tasakaal järjepidevuse ja vajaliku uuendamise vahel. Tuginedes seniste rahastamisperioodide kogemustele, tuleb välja tuua praeguse ühtekuuluvuspoliitika tugevad ja nõrgad küljed ning leida viise poliitika mõjususe suurendamiseks. Seejuures on keskse tähtsusega nii aluslepingutega antud ülesannete täitmine kui ka püüdlemine aruka, kaasava ja jätkusuutliku majanduskasvu pikaajaliste strateegiliste eesmärkide poole. Ühtekuuluvuspoliitika paindlik rakendamine kohalikes ja piirkondlikes omavalitsustes peaks suurendama nende tohusust ja kodanikulähedust ning aitama kaasa ELi nähtavuse suurendamisele kohalikul tasandil. Ühtekuuluvuspoliitika kui ühe kõige nähtavama ELi tegevusvaldkonna potentsiaali tuleb edaspidigi kasutada eelkõige paindliku rakendamise kaudu kohalikes ja piirkondlikes omavalitsustes. Piirkondlikku lähenemist käsitlev Fabrizio Barca aruanne teemal „Ühtekuuluvuspoliitika reformikava“ on endiselt kehtiv;

9. näeb ühtekuuluvuspoliitika erilist tähtsust selles, et see seob strateegilised sihid probleemide lahendamiseks Euroopa ja maailma tasandil pikaajaliste arengustrateegiatega liikmesriikide kohalikul ja piirkondlikul tasandil ning nende rakendamisega kohapeal. Nii on ühtekuuluvuspoliitika – erinevalt riiklikest struktuuripoliitilistest meetmetest – Euroopa reaalse solidaarsuse väljendus ja tagab ELi kui terviku harmoonilise territoriaalse arengu;

10. on seisukohal, et Euroopa aluslepingutes sätestatud ühtekuuluvuspoliitika peamised ülesanded ja põhieesmärgid ning aluslepingutes sisalduv Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kirjeldus jäävad kehtima ja tagavad ühtekuuluvuspoliitika ülesannete täitmise ka tulevikus ning võimaldavad paremat õiguslast ühtlustamist ja sisulist kooskõlastamist, et saavutada koostöö, vältida tühihikke, kattuvusi ja vastuolusid ja et tagada kõigi linna- ja maapiirkondade harmooniline areng. Sel eesmärgil tuleb parandada ühise raammääruse integreerivat ülesannet (vt punkt 71);

11. on seisukohal, et maaelu arendamine ÜPP raames tuleb viia paremasse koostöölla ESIFiga, et tagada territoriaalsete mõõdetate tasakaalustatud käsitlemine kodanike huvidest lähtuvalt ja seejuures tuleb arvestada eri piirkondade vahelist vastastikkust lõimumist;

Planeerimiskindlus pikaajalise strateegilise suunamise kaudu

12. leiab, et ühtekuuluvuspoliitika ei ole piiratud üksnes piirkondlike erinevuste ja arengupuudujääkide tasandamisega – ehkki see jääb ELi toimimise lepingu artikli 174 kohaselt (eri regioonide arengutaseme ühtlustamist ning mahajäämuse vähendamist kõige ebasoodsamates piirkondades) prioriteetseks ülesandeks –, vaid see peab olema samaaegselt strateegia innovatsiooni, konkurentsivõime ja jätkusuutliku majanduskasvu edendamiseks Euroopa vähem arenenud, ülemineku- ja tugevates piirkondades. Suurte investeeringutega kohaliku ja piirkondliku tasandi majanduslikku ja sotsiaalsesse tulevikku peaks see poliitika ka tulevikus aitama kaasa kõrge tööhõive taseme, tootlikkuse, jätkusuutlikkuse ja sotsiaalse ühtekuuluvuse saavutamisele ELis. Strateegia „Euroopa 2020“ raames püstitatud prioriteetidega aidatakse käimasoleval rahastamisperioodil kaasa ühtekuuluvuspoliitika valdkondlikule keskendumisele ja tulemustele orienteerituse parandamisele. Oluline on, et olemas oleks Euroopa õigusraamistik. Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhus kasutamine nõuab ka tulevikus strateegilist lähenemisviisi, mis tagab ühtekuuluvuspoliitika planeerimiskindluse ja moodustab Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide programmitöö raamistiku kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele. Sellest tulenevalt peaks ühtekuuluvuspoliitika programmitöö periood kestma edaspidigi seitse aastat eeldusel, et see vastab mitmeaastase finantsraamistiku perioodi kestusele;

13. juhib aga tähelepanu sellele, et strateegiline lähenemisviis ELi tasandil ei tohi olla liiga jäik ega tuua endaga kaasa ühekülgselt keskendumist ELi eesmärkidele, mis ei aita lahendada iga piirkonna tegelikke kohapealseid probleeme. Ühtekuuluvuspoliitika peab suutma ka tulevikus pakkuda kohalikul ja piirkondlikul tasandil kohapeal integreeritud, paindlikke ja liigendatud lahendusi eri poliitikavaldkondades ilmnevatele ja eri teemalistele probleemidele, see on oluline ka selleks, et olla suuteline reageerima uutele probleemidele. Nagu kõik ELi poliitikavaldkonnad, peab ka ühtekuuluvuspoliitika andma oma panuse ELi peamiste eesmärkide saavutamiseks aluslepingutes sisalduvate ülesannete raames. Teisalt peavad ka ülejäänud ELi poliitikavaldkonnad aitama kaasa aluslepingujärgsete ühtekuuluvuspoliitika eesmärkide saavutamisele. Selleks peaks regionaalpoliitika rakendamise eest vastutavate ametiasutuste ja teiste poliitikavaldkondade vahel (pidades eelkõige silmas koostööd selliste ELi valdkondlike programmidega nagu „Horisont 2020“, COSME jne) leidma õigeaegselt, enne uue rahastamisperioodi algust, territoriaalse lähenemisviisi tugevdamiseks kooskõlas mitmetasandilise valitsemisega aset koostööle suunatud dialoogi teemal, kuidas saaks kavandatud lähenemisviise omavahel siduda;

14. innustab koostama uue ühise strateegilise raamistiku, mis hõlmaks kõiki ELi poliitikavaldkondi ja territoriaalse mõõtmega fonde. Eelkõige puudutab see Euroopa struktuuri- ja investeerimisfonde, kuid ka Euroopa ühendamise rahastu ning programmide „Life“ ja „Horisont 2020“ järglasi, samuti laenuvahendeid, täpsemalt Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi ja Euroopa Investeerimispanka laenupoliitikat. Raamistik peaks tagama eesmärkide ja vahendite strateegilise kooskõla, et vältida dubleerimist ja koordineerimise puudumist nende vahendite osas ELi ja liikmesriigi tasandil;

15. on seisukohal, et õige suhe ühtekuuluvuspoliitika erinevate eesmärkide, suuniste ja vahendite vahel tuleks lõpuks leida tõelise kolmepoolse partnerluse raames, milles komisjon, liikmesriigid, piirkonnad ja kohalikud omavalitsused teevad koostöös toimiva vahendite haldamise raames parimate lahenduste otsimisel kompromisse. Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste jaoks määrustes sätestatud tegutsemisvõimalusi tuleb kasutada parimal võimalikul viisil ning neid ei tohi loa andmise menetluses jälle piirata. Lisaks tuleb korraldusasutuste ja komisjoni vahelisi suhteid kujundada selliselt, et nende kahe vahel tekib tõeline usaldussuhe. Komitee soovib, et komisjon osaleks aktiivsemalt koostöös liikmesriikidega toimivas vahendite haldamises; komisjonist peab ühtekuuluvuspoliitika elluviimisel saama tõeline partner ja see ei tohi piirduda vaid korraldusasutuste järelevaataja rolliga;

16. nõuab programmide koostamise protsessi arendamist nii, et see kujuneks subsidiaarsuse põhimõtet silmas pidades komisjoni, liikmesriikide ning piirkondlike ja kohalike omavalitsuste – kes rakenduskavasid peavad haldama – vaheliseks partnerluseks. Selleks tuleb pädevatele avaliku halduse tasanditele anda sõnaõigus läbirääkimistel rahastamisesmärkide ja -prioriteetide üle. Need partnerluse käitumisjuhendis leiduvad elemendid peaksid seega moodustama uute määruste õiguslikult siduva osa ja neis määrustes sisalduma, mitte eksisteerima eraldi käitumisjuhendina, mis võib tekitada küsimusi selle õigusliku staatuse osas;

Panus majanduspoliitilisse kooskõlastamisse

17. tunnistab, et ühtekuuluvuspoliitika stabiliseeriv mõju on strateegilisest vaatepunktist suure tähtsusega, seda eelkõige kesksete, kõiki liikmesriike puudutavaid jõupingutuste toetamisel investeeringute tegemiseks jätkusuutlikusse majanduskasvu, tööhõivesse ja uuendustegevusse;

18. toetab seega põhimõtteliselt, et ELi vahendid suunataks lisaks märkimisväärsete üleeuroopaliste probleemidega (nagu seda on praegu näiteks migratsioon) tegelemisele struktuurilise mõjususe tõstmisele partnerluse raames liikmesriikide ning kohalike ja piirkondlike omavalitsustega kokkulepitud pikaajaliste poliitiliste strateegiate eesmärkide saavutamisele. Komitee viitab siiski taas sellele, et Euroopa poolaasta raames toimuv iga-aastane liikmesriikidele suunatud riigipõhiste soovitude esitamise kord ei ole senini kooskõlas pikaajalise ja keskpika perspektiivi kavandamisega, nagu nõutakse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondides. Lisaks ei ole riigipõhised soovitud sageli mingil moel seotud Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide programmidega;

19. on seetõttu veendunud, et ühtekuuluvuspoliitika kaasamine riiklikesse reformikavadesse tuleb ELi tasandil uuesti kavandada nii, et säiliks piirkondlik mõõde ning partnerlusel põhinev ja deentraliseeritud lähenemisviis. Lähtealusena võiks Euroopa poolaastasse lõimida iga-aastase „struktureeritud dialoogi ühtekuuluvuse seisuga Euroopas“. Tagada tuleb samuti kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ning sotsiaalpartnerite kaasatus, nagu ka paindlikkus Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamisel kohapeal. Sama kehtib ka tähtaegade, valitud hääletusmenetluste ning heakskiidetud kavade ja programmide õiguskindluse suhtes. Komitee kordab oma kindlat vastuseisu makromajandusliku tingimuslikkuse negatiivsele mehhanismile, millega Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide ja majanduspoliitilise juhtimise vahelise seose tulemusena „karistatakse“ kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi riikide keskvalitsuste tegematajätmistest eest. Ühtekuuluvuspoliitikat ei tohi siduda kohustustega, mille täitmist ei saa kohalik ja piirkondlik tasand ega muud toetusesaajad mitte mingil viisil mõjutada;

20. palub komisjonil teavitada ühtekuuluvuspoliitika kaasamisest majandusjuhtimisse, kuna hetkel puudub veel piisav teave selle kohta, kas ja kuidas õnnestub rakenduskavade kooskõlastamine riiklike reformikavade;

Paindlikkus tulevaste probleemide korral

21. on veendunud, et otsused ELi tuleviku, majandus- ja rahaliidu süvendamise, majandusjuhtimise, ELi rahastamise ja muude küsimuste kohta mõjutavad tuleviku ühtekuuluvuspoliitikat samamoodi nagu käimasolevad arutelud subsidiaarsuse, parema õigusloome, vahendite tõhusama kasutamise ja mõjuhinnangute teemadel. Sellele lisanduvad kriisiohje, üleilmastumise, rände, demograafilise arengu, majanduses, töölus ja hariduses toimuvate muutustega ning jätkuva digiteerimisega seonduvad probleemid;

22. pooldab seetõttu ühtekuuluvuspoliitika paindlikkuse suurendamist järgmisel rahastamisperioodil, ilma et seejuures kahjustataks piirkondlike ja kohalike omavalitsuste mitmeaastaste programmide strateegilist suunitlust ja planeerimiskindlust. Samuti peaks seda soovivatel korraldusasutustel olema võimalik kiirelt ja paindlikult reageerida kriisiprotsessidele ja ettenägematutele sündmustele, loobumata seejuures strateegilisest suunitlusest;

23. rõhutab, et ELi mitmeaastase finantsraamistiku suurem paindlikkus ei tohi viia selleni, et ümberjaotamisi või uusi algatusi rahastatakse juba heaks kiidetud programmide arvelt. Komitee on vastu ühtekuuluvusvahendite kasutamisele ühtekuuluvuspoliitika väliste lühiajaliste rahastamisvajaduste katteks, eelkõige julgeoleku, terrorismivastase võitluse, rändevoogude haldamise, piirikontrolli jms valdkonnas;

24. leiab, et ühtekuuluvuspoliitika paindlikkuse ja reageerimisvõime parandamiseks on otsustava tähtsusega teha tõeline samm edasi struktuurifondide haldus-, järelevalve-, hindamis-, kinnitamis- ja kontrollimenetluste tõelise lihtsustamise poole, vältides fondide suhtes kehtestatud sätete ja eeskirjade vohamist. Sellest tulenevalt tuleb tagada lihtsustatud menetlused rakenduskavade, mehhanismide (integreeritud territoriaalsed investeeringud jne) ja vahendite muutmiseks. Selleks on vaja partnerlusel põhinevat ja usalduslikku suhet erinevatel tasanditel programmide, mehhanismide või vahendite haldajate vahel. Tulevased kavad ja programmid peaksid lisaks sisaldama „reservfondi“ katsemeetmete ja ettenägematute ülesannete jaoks – eeldusel, et need vastavad ühtekuuluvuspoliitika vajadustele –, mille kasutamine otsustatakse alles rahastamisperioodi jooksul;

25. palub komisjonil esitada järgmiseks rahastamisperioodiks ettepanek kavade ja programmide muutmise lihtsustatud menetluseks, mis võimaldaks paindlikult ja sihipäraselt reageerida kriisiilmingutele või ettenägematutele sündmustele ning mis lihtsustaks ja kiirendaks eelkõige ka komisjonisest koordineerimist;

26. peab mitmetasandilise valitsemise ja alt üles lähenemisviisi toimimise tagamist koostöös toimuva vahendite haldamise kaudu vältimatuks ka uute probleemide ja ettenägematute sündmuste korral ning austades subsidiaarsuse põhimõtet ning toetab tsentraliseerimise ilmingute takistamist, et kohapeal oleks võimalik leida tõhusaid sobivaid lahendusi;

Tulemustele suunatud rakendamise tulemuslikkus ja tõhusus

27. juhib tähelepanu sellele, et ühtekuuluvuspoliitika on üks ELi poliitikavaldkondi, mida on juba pikemat aega mõõdetud kõige täpsemini ja analüüsitud kõige paremini. Komisjoni korrapärased aruanded annavad üksikasjaliku ülevaate ühtekuuluvuspoliitika saavutustest. Komitee viitab paljudele piirkondadele, mis tänu Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide rahastamisele on suutnud vähendada oma konkreetseid arengupuudujääke, jõudnud ELi keskmisele tasemele ning ei kuulu tänu oma positiivsele arengule enam kõrgeimasse toetuste kategooriasse. Ka Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi 2007.–2013. aasta tegevuse järelhindamises kinnitati, et ühtekuuluvuspoliitika saavutab edukalt oma eesmärgi;

28. leiab, et ühtekuuluvuspoliitika põhistruktuur koos kolme piirkonnakategooriaga – enam arenenud piirkonnad, üleminekupiirkonnad ja vähem arenenud piirkonnad – õigustab end ja tuleks seetõttu säilitada. See on konkreetne ja samas piisavalt paindlik, et tulla toime uute probleemide, prioriteetide, vahendite ja näitajatega. Piirkonnakategooriate jaotus vastab ühtekuuluvuspoliitika ülesandele siduda mahajäänud ja probleemsemate alade abistamine kõikide piirkondade toetamisega, et edendada ELi kui terviku harmoonilist arengut;

29. kordab seega oma seisukohta, et kõige vähem arenenud ja kõige ebasoodsamas olukorras olevad alad ning äärepoolseimad piirkonnad vajavad ka edaspidi suuremat rahastamist, et kõrvaldada keskpikas ja pikas perspektiivis oma struktuursed ja majanduslikud arengupuudujäägid. See peaks olema ka tulevikus Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamise prioriteediks. Samal ajal on vaja näha kõrgeimast toetuste kategooriast välja langenud piirkondadele üleminekukategooria raames ette asjakohased eeskirjad, et saavutatut mitte ohustada. Tuleks otsida lahendust, mis hoiaks ära dramaatilise muutuse ühtekuuluvuspoliitika meetmete mahus piirkondadele, kes ületavad vaevu üleminekukategooria künnise. Enam arenenud piirkondi tuleb nende regionaalarengu kasvumootorite rollis samuti tugevdada ja jätkuvalt edendada, et ka need alad saaksid edaspidi oma olemasolevaid võimalusi kasutada ja maailma tasandil konkureerida. Üldmudel peaks seega toetama ühtekuuluvuse, lähenemise ja konkurentsivõime tasakaalustatud suhet;

30. juhib tähelepanu – viidates oma arvamusele ja komisjoni dokumentidele SKP täiendamise teemal – vajadusele kavandada ja viia ühtekuuluvuspoliitikat ellu usaldusväärse, võrreldava ning üldise statistika alusel. Piirkondlik sisemajanduse koguprodukt, mis on mõõdetud ostujõu pariteetides võrreldes ELi keskmisega, on end õigustanud piirkondade määratlemise peamise näitajana ja tuleks säilitada. Komitee on seetõttu rõhutanud, et uue põlvkonna Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide väljatöötamisel järgmiseks mitmeaastaseks finantsperioodiks on vaja kaasata SKPd täiendavaid meetmeid. Seejuures tuleb 2020. aasta järgses ühtekuuluvuspoliitikas, tuginedes täiendavatele ühtsetele ja ühtlustatud kriteeriumitele, enam arvestada demograafiliste probleemidega kohalikul ja piirkondlikul tasandil ning ka teiste konkreetsete probleemidega (nt sotsiaalsed, keskkonnavalased, geograafilised ja looduslikud), nii nagu on sätestatud ELi toimimise lepingus; Seejuures tuleb 2020. aasta järgses ühtekuuluvuspoliitikas, tuginedes täiendavatele ühtsetele ja ühtlustatud kriteeriumitele, enam arvestada demograafiliste probleemidega kohalikul ja piirkondlikul tasandil ning ka teiste konkreetsete probleemidega (nt sotsiaalsed, keskkonnavalased, geograafilised ja looduslikud), nii nagu on sätestatud ELi toimimise lepingus;

31. juhib tähelepanu sellele, et üksnes statistiline mõju, mis tekib Ühendkuningriigi lahkumisega EList, ei tohi viia selleni, et mõni 27-liikmelise ELi piirkond kaotab oma määratluse vähem arenenud või üleminekupiirkonnana, kuna seeläbi ei muutu tegelikkuses asjaomaste piirkondade sotsiaal-majanduslik olukord. Seepärast peaks Euroopa Komisjon kaasama oma Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide pärast aastat 2020 käsitlevatesse määrustesse tugevat statistilist mõju või nn turvavõrke puudutavad ettepanekud;

32. juhib tähelepanu asjaolule, et mõnedes riikides võivad piirkondlikud abikõlblikkuse kriteeriumid NUTS II tasandi sageli varjata sotsiaal-piirkondlikke, piirkondadevahelisi ja isegi piirkondadeüleseid ebavõrdsusi. ELi kaardid peavad kasutama asjakohast, kohtadel esinevaid probleeme peegeldavat mõõtkava, mis aitaks suunata toetust neis piirkondades;

33. kutsub Ühendkuningriiki ja ELi üles kokku leppima, et Ühendkuningriigi piirkonnad ja kohalikud omavalitsused tohivad jätkata osalemist Euroopa territoriaalses koostöös ja teistes Euroopa Liidu ülestes programmides sarnaselt ELi mittekuuluvate riikidega, nagu Norra või Island;

34. rõhutab valdkondliku keskendumise vajadust, et tagada Euroopa lisandväärtus ja tegelik mõju kohapeal. Siiski ei pea valdkondlike eesmärkide konkreetne valik olema ühtne kõikjal ELis tagamaks, et need on olulised ja nendega vastatakse iga piirkonna tegelikele väljakutsetele ja piiriülese koostöö vajadustele;

35. nõuab, et Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide aluseks peab olema kohapõhine lähenemisviis. ELi poliitika ja meetmed peaksid keskenduma kohapealsetele probleemidele, hoolimata sellest, kas on tegemist linna-, maa- või mis tahes muude geograafiliste iseärasustega piirkonnaga või eriomadustega piirkonnaga, nagu äärepoolseimad piirkonnad, mille sotsiaalne, majanduslik ja struktuuriline olukord põhjendab vastavalt ELi toimimise lepingule erimeetmete võtmist;

36. meenutab, et üks peamine Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide programmide edu takistav tegur paljudes kohalikes ja piirkondlikes omavalitsustes on piisava suutlikkuse ja kindla valitsemise puudumine. Seepärast nõuab komitee uut suutlikkuse suurendamise lähenemisviisi kõigi Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide raames kõigile ametiasutustele, kellele on usaldatud fondide vahendite haldamine või kasutamine. Sellega tagatakse usaldusväärne finantsjuhtimine ning avaliku hanke ja riigiabi eeskirjade nõuetekohane rakendamine, samuti lihtsustatakse sellega teadmussiiret korraldus- ja rakendusasutuste vahel;

37. tunnistab, et ka tulevikus tuleb parandada Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamise tõhusust ja mõjusust. Komitee pooldab valdkondliku keskendumise säilitamist. 2020. aasta järgse ühtekuuluvuspoliitika osas vastuvõtmist ootavad temaatilised eesmärgid ei tohi takistada vajadusel rahalise toetuse andmist taristutes prioriteetsetes valdkondades ning need peaksid sisaldama vajalikku paindlikkust, eeskätt uusi väljakutseid, ühtekuuluvuse territoriaalse mõõtmega tugevdamist ja mitmetasandilist valitsemist programmide kujundamisel. See peaks aitama kaasa sellele, et projektide rahastamiskõlblikkust puudutavad otsused on kodanike jaoks mõistetavad;

38. toetab Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe mõõtmist eelkõige fonde käsitlevates määrustes kokkulepitud ja kogu liidus kehtivate kriteeriumide alusel. Kavade ja programmide koostamiseks ja teostamiseks tuleks õigeaegselt, enne uue rahastamisperioodi algust koos Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamise eest vastutajatega arendada välja ülevaatlik majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnanäitajate ning eeltingimuste kogum, mis on sobiv ühtekuuluvuspoliitika arengu ja programmide elluviimisel saavutatud tulemuste adekvaatseks kirjeldamiseks, et programmitöös tehtavates uutes valikutes juhendutaks eelmisel perioodil saadud õppetundidest. Kõnealuses protsessis tuleb võtta lisaks riiklikele oludele arvesse ka erinevaid kohalikke ja piirkondlikke tingimusi. Komitee viitab sellega seoses komisjoni hiljutisele aruandele (SWD(2017) 127 final), mille kohaselt on siiani täidetud 86 % eeltingimustest ning need andsid vajalike reformide elluviimisele selge lisandväärtuse ja parandasid vahendite kasutamist; Komitee viitab sellega seoses komisjoni hiljutisele aruandele (SWD(2017) 127 final), mille kohaselt on siiani täidetud 86 % eeltingimustest ning need andsid vajalike reformide elluviimisele selge lisandväärtuse ja parandasid vahendite kasutamist;

39. soovib näitajate alusel ja läbirääkimiste tulemusel koostada rakenduskavad, mis oleksid oma olemuselt eeskätt strateegilised dokumendid. Komisjon peaks tulevikus hoolitsema selle eest, et nende programmide rakendamist saadaks kohalike ja piirkondlike omavalitsustega peetav strateegiline ja partnerlusel põhinev dialoog, milles on esikohal siduvate eesmärkide ja nendega seotud tulemusnäitajate kindlaksmääramine ning milles võivad kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused kooskõlas mitmetasandilise valitsemisega valida kõige sobivamad rakendusmeetmed ja need ellu rakendada;

40. tervitab Euroopa Komisjoni käivitatud algatust „Mahajäänud piirkonnad“, mille eesmärk on kõnealuste piirkondade arengu kiirendamine, pakkudes neile toetust takistuste ületamisel ja nende kasvupotentsiaali vallandamisel; kutsub üles kaaluma selliseid algatusi uuel programmitöö perioodil;

Euroopa lisaväärtus kui kriteerium ELi vahendite kasutamiseks

41. tunnistab, et Euroopa lisaväärtus on kahtlemata üks olulisemaid kriteeriume ELi vahendite eduka kasutamise ning seega ka ühtekuuluvuspoliitika edu seisukohast. Siiski puudub sellel siiani ühtne määratlus. Seega oleks kasulik, kui erikriteeriume, mille alusel peaks mõõdetama ühtekuuluvuspoliitika Euroopa lisaväärtust, arutatakse ja nende üle otsustatakse tulevikus koos fonde käsitlevate määrustega;

42. kutsub bürokraatia vähendamiseks komisjoni üles vabastama korraldusasutused eeltingimuste kontrollimise ülesandest, andma rohkem kaalu subsidiaarsusele ja proportsionaalsusele ning arendama eelkõige tulemustele keskendunud käsitluslaadi;

43. pooldab seetõttu kooskõlastatud lähenemisviisi välja töötamist, mille alusel saaks mõõta ühtekuuluvuspoliitika meetmete Euroopa lisaväärtust ning viitab siinkohal oma uuringule „*The EU Added Value Test to Justify EU Spending: What Impact for Regions and Local Authorities?*”⁽¹⁾. Olulisteks kriteeriumideks võiksid olla ELi vahendite kasutamisega saavutatavad stiimulid aluslepingu järgsete ühtekuuluvuspoliitika eesmärkide täitmiseks, kestlikuks majanduskasvuks, tööhõiveks ja sotsiaalseks ühtekuuluvuseks ning nende panus ühiste probleemide lahendamisele. Seejuures tuleks arvesse võtta ka seda, et eespool määratletud aladel on mõjusam territoriaalne lähenemisviis, mis tekitab tänu oma detsentraalsele lähenemisviisile lisandväärtust võrreldes sektoripõhiste või siis kesksete toetus- ja rahastamisvahenditega;

44. teeb selles kontekstis ettepaneku, et asjaomane lähenemisviis võtaks lähtepunktiks ühtekuuluvuspoliitika tugevdamise. Komitee mõistab selle all nt sotsiaal-majanduslike erinevuste ületamist, antitsüklilist mõju majanduskasvu stabiliseerimisele ja stimuleerimisele ja avalike investeeringute kaudu toimuvale kriisiohjele, olulist rolli ELi ühiste eesmärkide saavutamisel, tulemuspõhiseid stiimuleid ja mehhanisme, positiivset mõju haldussuutlikkuse kvaliteedile kohapeal, Euroopa ja piiriülest mõõdet ning teostamist mitmetasandilise valitsemise ja alt üles lähenemisviisi raames;

45. juhib tähelepanu sellele, et ühtekuuluvuspoliitika territoriaalne mõõde võimaldab meetmete rakendamist, mille teostamiseks liikmesriigid, piirkonnad ja kohalikud omavalitsused ei ole subsidiaarsuse põhimõtet silmas pidades üksi võimelised, nagu nt piiriülene, riikide- ja piirkondadevaheline koostöö;

46. märgib, et õigusnõuete üha keerulisemaks muutumine tekitab sidusrühmadele, sh projektijuhtidele, suure halduskoormuse. Komitee soovib keskenduda ühtekuuluvuspoliitika juhtimisel tõhususele, väärtustades tulemusi. Lisaks on komiteel kahtlusi seoses tulemusreservi asjakohasusega, sest selle rakenduskorras ei võeta arvesse tulemusi ja mõju pikas perspektiivis;

47. kordab selles kontekstis oma seisukohta, et ühtekuuluvuspoliitika vahendite kasutamine keerulisemas olukorras olevates liikmesriikides ja piirkondades võimaldab neil saada osa integratsiooni Euroopa lisandväärtusest, võimaldades samal ajal tugevamatel piirkondadel tulla paremini toime ülemaailmsete väljakutsetega. Ühtekuuluvuspoliitika aitab kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi paremini siduda Euroopa projektiga ning tugevdab ELi legitiimsust kohalikul ja piirkondlikul tasandil;

48. soovib seepärast oluliselt parandada ühtekuuluvuspoliitika meetmete nähtavust asjakohaste teabevahetusmeetmete abil, kuna need on ELi integratsiooni vaieldamatu eelis kodanike jaoks kohalikul tasandil. Ka piirkonnad ja linnad saavad anda sellesse olulise panuse. Rõhutada tuleb ühtekuuluvuspoliitika majanduslikke, sotsiaalseid, ruumilisi, keskkonnanalaseid, kultuurilisi ja poliitilisi saavutusi. Pikaajalisi tulemusi ja tõendatud lisandväärtust silmas pidades tuleks ühtekuuluvuspoliitika pakutavaid võimalusi kasutada ka ELi identiteedikriisi ületamiseks;

Territoriaalne mõõde ja mitmetasandiline valitsemine kohalike ja piirkondlike omavalitsuste rolli tugevdamiseks

49. juhib tähelepanu sellele, et ühtekuuluvuspoliitika toetab oma territoriaalse lähenemisviisiga Euroopa piirkondi ja omavalitsusi tulevikuinvesteeringute tegemisel konkurentsivõime, tööhõive ja elukestva õppe tugevdamiseks, nagu ka võrgustike loomisel, piirkondadevahelises koostöös ja üleeuroopalisel kogemuste vahetamisel. See on ainus piirkondlikule tasandile keskendunud ELi poliitika, mis põhineb mitmetasandilisel valitsemisel. Seega tuleb ühtekuuluvuspoliitika territoriaalset mõõdet ja piirkondlike asutuste rolli selle juhtimises jätkuvalt tugevdada;

50. on seisukohal, et ühtekuuluvuse – ka piiriüleseks – tugevdamiseks kohalikul ja piirkondlikul tasandil on vaja enam mänguruumi kohapeal vajalike sobivate lahenduste arendamiseks. Ühtekuuluvuspoliitika peab sisaldama paindlikke võimalusi, millest sihtrühmad saavad Euroopa eeskirjade raames välja otsida nende piirkonna ja munitsipalteedi jaoks kõige eesmärgipärasemad lahendused;

⁽¹⁾ <http://cor.europa.eu/en/documentation/studies/Documents/eu-added-value-test-to-justify-eu-spending.pdf>.

51. nõuab tungivalt piiriülese, riikide- ja piirkondadevahelise koostöö, sh olemasolevate ja tulevaste makropiirkondlike ja merendusstrateegiate, saarte, merepiiridel asuvate piirkondade ja äärepoolseimate piirkondade toetamise jätkamist ja lihtsustamist Euroopa territoriaalse koostöö eesmärgi raames. Euroopa lisandväärtus on siinkohal eriti nähtav. See tuleneb integratsioonipoliitika eesmärkide vahetust saavutamisest ning heanaaberliku koosseksisteerimise edendamisest. Erinevate liikmesriikide projektipartnerite koostöö, üleeuroopalise teadmiste vahetamise võimalikkus ning uute lahenduste ühine väljatöötamine avalike haldusteenuste ja erasektori arendusteenuste optimeerimiseks on ELi integratsiooni olulised osad. Arvestades territoriaalse koostöö nähtavat Euroopa lisandväärtust, tuleks selle koostöö toetamist suurendada asjakohaste elarvevahendite piires;

52. viitab aruka spetsialiseerumise olulisele rollile piirkondlike innovatsioonisüsteemide tugevdamisel, piirkondadevahelisel teadmiste vahetamisel ja koostöömõtte edendamisel, seda eelkõige Euroopa poolse teadustegevuse edendamise abil ning juhib lisaks veel tähelepanu komitee arvamusele „Aruka spetsialiseerumise strateegiad (RIS3): mõju piirkondadele ja piirkondadevahelisele koostööle“ (SEDEC-VI/021);

53. juhib tähelepanu asjaolule, et koostööd ELi välispiiridel tuleks rohkem toetada ühtekuuluvuspoliitika territoriaalse mõõtme ja naabruspoliitika koostöö mõju ära kasutades. Seejuures tuleks ELi välispiiridel tehtavat koostööd toetada naabruspoliitika vahenditest ja see peaks toimuma kooskõlas ühtekuuluvuspoliitika eeskirjadega;

54. on sellega seoses veendunud, et makropiirkondlikud ja merendusstrateegiad strateegiad kujutavad endast osalevatele piirkondadele ja nende kodanikele olulist lisandväärtust, seda tingimusel, et olemasolevaid ja tulevase toetusvahendeid saab strateegiate huvides kasutada koordineeritult, ning kutsub seepärast Euroopa institutsioone üles tagama, et makropiirkondlike strateegiate eesmärgid oleksid kooskõlas ühtekuuluvuspoliitika tulevaste toetusvahendite ja ka teiste ELi toetusvahenditega (Euroopa ühendamise rahastu, raamprogramm „Horisont 2020“, EFSI);

55. toetab kohalike omavalitsusüksuste peamistele probleemidele (nt keskkonnakaitse, sotsiaalne kaasatus, ränne, digitaalsed ümberkorraldused, säästev transport, kliimamuutused, taaselustamine) ka tulevikus ühtekuuluvuspoliitika raames erilise tähelepanu pööramist. Ühtekuuluvuspoliitika peaks olema tähtsaim Euroopa vahend, et käivitada koostöö majanduskasvu, inimsõbraliku keskkonna ja Euroopa omavalitsusüksuste innovatsiooni nimel, luua selleks vajalikud eeltingimused nagu nt lairibataristu või ringmajanduse valdkonnas ning kasutada optimaalselt omavalitsusüksuste kasvupotentsiaali. Omavalitsusüksuste kestliku arengu jaoks tuleks ette näha võimalikult lai toetuste skaala, millest lähtuvalt arendatakse kohapeal välja parimad meetmete kogumid. Kõnealused probleemid puudutavad lisaks linnadele ka kõiki kohalikke omavalitsusi erineval viisil. Seetõttu peaks ka tulevikus olema võimalik kasutada integreeritud mehhanisme (nt kogukonna juhitud kohalik areng, integreeritud territoriaalsed investeeringud) kohandatud lahenduste väljatöötamiseks. Selleks aga tuleb programmitöö kavandamise käigus luua piisavalt mänguruumi, et võimaldada tõesti nende paindlikku kohandamist;

56. soovib harmoonilise regionaalarengu huvides tugevdada suurlinnapiirkondade ja linnade rolli; need seisavad silmitsi arvukate konkreetsete probleemidega keskkonnakvaliteedi, vaeglinnastumise, sotsiaalse tõrjutuse, transpordi ja elamumajanduse valdkonnas. Linna- ja maapiirkondade vaheliste suhete parandamiseks peab olema võimalik ka väiksemate linnade ja maapiirkondade kaasamine. Lisaks tuleb radikaalselt lihtsustada selleks kohaldatavaid eeskirju. Kooskõlas oma arvamusega „Konkreetsed sammud ELi linnade tegevuskava rakendamiseks“ (COTER-VI/010) märgib komitee, et ELi poliitikameetmed ei tohiks soodustada konkureerivaid suhteid linna-, maa- ja rannikuelu mõõtme vahel. Oluline on taotleda terviklikku territoriaalset visiooni, mille kohaselt tuleks linna- ja maapiirkondi vaadelda üksteist täiendavate funktsionaalsete aladena. Euroopa eri fondidest rahastatud kohaliku kogukonna juhitud kohaliku arengu meetmete puhul on vaja fondide paremat omavahelist integratsiooni;

57. soovib tungivalt laiendada ja lihtsustada uute vahendite kasutamist, millega soovitakse tugevdada alt ülles suunatud lähenemisviisi ja mitmetasandilist valitsemist, nagu ka kogukonna juhitud kohaliku arengu meetodit (Community-Led Local Development) ja integreeritud territoriaalseid investeeringuid eesmärgiga saavutada veelgi suurem integratsioon kohalikul ja piirkondlikul tasandil vastavalt piirkondliku arengu integreeritud ja terviklikule lähenemisviisile. Kõnealuse eesmärgi saavutamise nõuab otsustuspädevuse vastavat nihet ja ka kõigi asjaomaste osalejate laiaulatuslikku kaasamist kohapeal;

58. soovib toetada maapiirkondade arengut ja edendada terviklikke strateegiaid kõnealuste piirkondade tugevdamiseks ühenduvuse parandamise kaudu transpordi ja lairibataristu osas kooskõlas looduskeskkonna kaitsega vastavalt teisele Corki deklaratsioonile. Komitee kordab ka oma üleskutset, nagu ta märkis arvamuses teemal „Innovatsioon ja maapiirkondade majanduse ajakohastamine“ (NAT-VI/004), koostada maaelu valge raamat, milles käsitletakse maapiirkondade ees seisvaid probleeme ja maapiirkondade potentsiaali eesmärgiga säilitada rikkalik kultuuri-, arhitektuuri-, loodus-, sotsiaal-, toidu- ja majanduslik pärand, mille eest nende elanikud hoolitsevad ja millest saab kasu Euroopa ühiskond tervikuna;

59. kutsub üles äärepoolseimate piirkondade erikohtlemisele ühtekuuluvuspoliitika raames pärast 2020. aastat, võttes arvesse nende konkreetseid piiranguid, mis on Euroopa ruumis ainulaadsed. Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 349 tunnistatakse kõnealuseid piiranguid ja nähakse sõnaselgelt ette erimeetmed nende piirkondade jaoks, eelkõige seoses struktuurifondidele ligipääsu tingimustega;

60. tunnistab samuti, et tasakaalustatud territoriaalse arengu raames on vaja tagada maapiirkondade ja sisemaa linnalähedaste alade ning ebasoodsamates tingimustes olevate piirkondade (nt mägi-, piiri- või muud ebasoodsate looduslike või demograafiliste tingimustega piirkonnad) piisav toetamine, et kindlustada seal vajalikud investeeringud majanduskasvu, töökohtade loomise, sotsiaalse kaasatuse ja keskkonnasäästlikkuse nimel. Asjaomased piirkonnad peaksid osalema selliste vahendite väljatöötamisel, mis loovad eeltingimused valdkonnatähtsaks tulemuslikeks projektideks ning toovad kaasa funktsionaalsete linna- ja maapiirkondade tugevama integreerimise piirkondlikku majandusse;

61. leiab, et arvestades väheasustatud piirkondade nõudeid ja nõudmisi seoses suurema nähtavusega, tuleks Euroopa tasandil luua foorum, mis võiks koguneda kord aastas ning tänu millele ei saaks kõnealused piirkonnad mitte ainult jälgida konkreetsete poliitikameetmete rakendamist oma territooriumil, vaid ka teha ettepanekuid ja vahetada omavahel häid tavasid. See ei oleks kasulik mitte ainult nende nähtavuse suurendamiseks, vaid ka selleks, et tuua nad välja isolatsioonist ja teha nende hääl kuuldavaks vahetult ELi institutsioonides. Foorumil tuleks arvestada iga piirkonna eripäraga ning tagada õiglane esindatus;

62. on seisukohal, et tulevane ühtekuuluvuspoliitika peab muu hulgas olema peamine vahend raskete ja püsivate ebasoodsate looduslike või demograafiliste tingimustega, näiteks väga väikese rahvastikutihedusega põhjapoolseimate piirkondade, saarte, piiritülide ja mäestikualade kestliku arengu tagamiseks; selleks tuleb kehtestada integreeritud territoriaalsest lähenemisviisist lähtudes spetsiaalsed meetmed, et kompenseerida kulude erinevusi, mis on seotud elanikele ja ettevõtetele ebasoodsate asukohatingimustega. Samuti tuleb võidelda elanikkonna vähenemise suundumusega, tagades põhiteenuste kättesaadavuse ja kvaliteetse taristu. Erilist tähelepanu tuleb pöörata põllumajanduse tugevdamisele, sest sellel tegevusel on keskne tähtsus teiste majandustegevuste säilimiseks mägialadel ja – sealhulgas ka tasandikualade – kaitstes hüdrogeoloogiliste ohtude eest;

63. kutsub üles töötama välja täpsemad meetmed Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kohaliku ja piirkondliku aruandluse ja nähtavuse suurendamiseks kohapeal, sh tagama Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide piirkondlike või riiklike programmide demokraatliku kontrolli asjakohasel tasandil;

Mõjusa poliitika piisav rahastamine

64. tunnistab, et ELi tasandil on pikas perspektiivis suur vajadus liidu vahendite järele, et edendada investeeringuid. Selleks saadaolevad rahalised vahendid jäävad ka edaspidi balansseerima riikide eelarvete konsolideerimise ja liikmesriikide valmisoleku vahel rahastada ELi tasandi ülesannete täitmist. Ühtekuuluvuspoliitika jaoks on väga oluline täita majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse tugevdamise ülesannet nii, et sellest kujuneks veenev panus Euroopa piirkondade ja ELi kui terviku tugevdamiseks ning et vahendeid kasutataks tõhusalt. Selleks on otsustava tähtsusega ka ühtekuuluvuspoliitika piisav rahastamine, milles võetakse arvesse piirkondade ja omavalitsusüksuste konkreetseid nõudmisi. Lisaks juhib komitee tähelepanu Brexiti negatiivsele mõjule ELi eelarves. Eelarve ja eelkõige ühtekuuluvuspoliitika võimalikult heaks säilitamiseks kordab komitee oma nõudmist, et Ühendkuningriik peab täitma kõik seadusega sätestatud kohustused, mis on talle pandud seoses käimasoleva keskpika finantsraamistikuga. Komitee viitab sellega seoses oma 22. märtsil 2017 vastu võetud resolutsioonile (RESOL VI/022) ja kutsub komisjoni üles viima ellu kõrgetasemelise omavahendite tööühma ettepanekud, mida mainitakse ELi edasist rahastamist käsitlevas aruandes;

65. juhib tähelepanu sellele, et Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid ei ole võrreldavad keskselt hallatavate algatustega, nagu Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond. Kui Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond rahastab investeeringuid ilma territoriaalse komponendita üksikute projektide vormis Euroopa ja riikide tasandil, tagab Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamine koos piirkondliku innovatsiooni strateegiatega majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse kestliku tugevdamise piirkondlikes ja kohalikes omavalitsustes ning sellega ELi kui terviku tasakaalustatud ja harmoonilise arengu. Seda Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide eripära tuleb ka edaspidi tugevdada strateegilise, koostoitmet edendava lähenemisviisi raames, mis loob asjakohase järelevalve- ja hindamissüsteemi ning sihipärase valikumeetodite abil selgeid stiimuleid tõhususele ja mõjususele orienteeritusele. Mõlemad instrumendid – Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid ning Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond – täiendavad üksteist ega tohi sattuda üksteisega vastuollu. Samuti ei saa viimane esimest asendada;

66. viitab selles kontekstis oma arvamusele „EFSI 2.0“, 7.–8. detsember 2016 (COTER-VI/019);

67. on seisukohal, et rahastamisvahendid on otstarbekad ja need võivad olla alternatiiviks või täienduseks toetustele ning saavad aidata tõsta ühtekuuluvuspoliitika tõhusust tänu oma erakordsele võimendavale mõjule toetustele. Kuid need ei tohi kaasa tuua Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide rahastamistoetuste järkjärgulist lõpetamist laenude kasuks. Rahastamisvahendite kasutamine peaks ka sellega seotud suuri halduskulusid arvesse võttes leidma aset vaid seal, kus seda kohapeal mõistlikuks peetakse. Rahastamisvahendite laialdasem kasutamine ei tohi ohustada avaliku sektori asutuste ja eeskätt piirkondade, linnade ja kohalike omavalitsuste finantsstabiilsust. Komitee on seega vastu võimalikule kohustusele suurendada eelseisval rahastamisperioodil veelgi rahastamisvahendite osakaalu. Nõuded, mis seonduvad Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamisega rahastamisvahendites, on väga ranged ja keerulised ning annavad tunnistust rahastamisvahendite kasutamisel tekkinud raskustest. Seetõttu tuleks asjaomaseid rakenduseeskirju põhjalikult lihtsustada võrreldes programmitöö perioodiga 2014–2020. Komitee leiab samuti, et koostoitme toetuste ja rahastamisvahendite vahel tuleks muuta atraktiivsemaks ning et rahastamisvahendite kasutamise tingimused tuleks võimalikult tihedalt siduda turumajanduslike tingimustega;

68. toetab ühtekuuluvuspoliitika ning muude toetusvahendite ja programmide vahelise vastastikuse koostoitme tugevdamist ühiste strateegiliste eesmärkide ja hindamiskriteeriumite kaudu. Ilma vahendite erinevaid eesmärke nõrgendamata oleks võimalik paremini kooskõlastada omavahel haldus- ja kontrollisüsteemide menetlusi ja nõudeid, et optimeerida läbipaistvust ja juurdepääsu erinevatele rahastamisvõimalustele. Sellega tuleks arvestada ka ELi finantsmääruse läbivaatamisel ja anda näiteks programmi „Horisont 2020“ raames uurimisprojektide hindamisel rohkem punkte sellistele projektidele, mis näevad ette Euroopa partnerluse, hõlmates ka struktuurifondide ressursse, et tõepoolest tagada eri Euroopa programmide tõhusam integreerimine;

69. viitab ELi finantsmääruse läbivaatamise osas lisaks komitee arvamusele „Üldeelarve suhtes kohaldatavad finantseeskirjad“, 11./12. mai 2017 (COTER VI/20);

Subsidiaarsus ja proportsionaalsus haldusprotsesside lihtsustamiseks ja bürokraatia vähendamiseks

70. kardab, et ühtekuuluvuspoliitika ohustab enda püstitatud eesmärke, kuna haldus- ja kontrollisüsteemi keerukus ei ole enam mingil määral proportsioonis kavandatava lisaväärtusega. Tulemuseks on oht, et ka kodanikud ega toetusesaajad ei pea ühtekuuluvuspoliitikat enam edukaks, vaid näevad selles kodanikest kaugenenu ELi järgmist sümbolit. Seda tuleks kõigi huvides vältida. Radikaalselt tuleb vähendada kavandamise, haldamise, kontrollimise ja rakendamise kaasnevat tarbetut bürokraatlikku/halduskoormust nii kohalike ja piirkondlike omavalitsuste kui ka lõpptoetusesaajate jaoks;

71. toetab edasistes reformikaalutlustes rõhu asetamist bürokraatlike takistuste vähendamisele nii ühtekuuluvuspoliitika üldiste eeskirjade kujundamisel kui ka üksikute programmide ja projektide rakendamisel ja ellu viimisel. Eelkõige tuleb meelde tuletada, et kõik kaasatud komisjoni peadirektoraadid ja talitused peavad andma oma panuse ühtekuuluvuspoliitika lihtsustamisse. Seejuures tuleb subsidiaarsuse põhimõtet kohaldada varasemaga võrreldes järjekindlamalt. Olulised aspektid on siinkohal uue õigusraamistiku õigeaegne esitamine enne uue rahastamisperioodi algust (hiljemalt 2019. aasta keskpaigaks), uute normide tagasiulatuvast kohaldamisest loobumine, stabiilse ja kasutatava õiguspraktika väljatöötamine, sisuliste, täpsete ja usaldusväärsete eeskirjadele keskendumine, kasutades samal ajal võimaluse korral riiklikke õigusnorme. Seeläbi tegeletakse raskustega, millega ametkonnad puutuvad kokku iga programmi perioodi alguses, lisaks oleks see ühtekuuluvuse ja järjepidevuse huvides ning hoiaks ära ka makseviivitusi. Läbipaistvuse parandamiseks ja õigusaktide keerukuse vähendamiseks peaksid ELi eri fondide suhtes kehtima samad eeskirjad kui tegu on samasuguste

olukordadega, ja üldiselt võimalikult suures ulatuses ühised eeskirjad. Vähendada tuleb lugematuid järgmise tasandi õigusakte ja suunisteid. Õiguskindluse huvides peavad load kehtima kogu perioodi jooksul;

72. juhhib tähelepanu sellele, et bürokraatlike nõudeid koostööprojektidele Euroopa territoriaalse koostöö raames tuleb märkimisväärselt vähendada, et koostööd soodustada, mitte seda takistada. Selleks on ka tulevikus tarvis eraldiseisvat määrust. See peaks aga oluliselt rohkem toetuma Euroopa Komisjoni ja piirkondade vahelisele usaldusele ja partnerlusele, mitte niivõrd kontrollimisele ja vigade vältimisele. Lisaks sellele tuleks seoses Euroopa territoriaalse koostöö mitmepoolse olemusega loobuda eeltingimustest. Ühtekuuluvuspoliitika Euroopa lisavääruse mõõtmise konkreetsete kriteeriumide väljatöötamisel tuleks arvestada ka seda, et Euroopa territoriaalne koostöö annab tiheda koostöö kaudu juba iseenesest panuse ühtekuuluvusse ELi liikmesriikide vahel ning ELi liikmesriikide ja väljaspool ELi asuvate piirkondade vahel;

73. kutsub Euroopa Komisjoni üles esitama ühtekuuluvuspoliitika kujundamise tulevaste ettepanekute kohta ulatuslik territoriaalne mõju hindamine, mis hõlmab ka halduskoormuse arvutamist. Komitee teeb ettepaneku teha komitee ja komisjoni koostööprotokolli punktist 23 lähtuvalt asjaomases valdkonnas koostööd;

74. juhhib tähelepanu sellele, et ühtekuuluvuspoliitika rakendamine on seoses Euroopa ja riiklike õiguskordade omavahelise põimumisega praeguseks tugevalt ülereguleeritud ning rakenduskavade kohaldamise mõistliku kontrolli- ja halduskoormuse piir on juba ületatud. Seetõttu on ühelt poolt Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide positiivne mõju ja teiselt poolt selle rakendamise kulud üha enam tasakaalust väljas;

75. peab seetõttu hädavajalikuks Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide haldus- ja kontrollisüsteemidele kehtestatud nõuete ulatuslikku läbivaatamist. Lisaks on Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide rakendamisel vaja suuremat õiguskindlust ja -selgust ning ülereguleerimise vältimist. Seda arvestades tervitab komitee iga algatust toetuste lihtsustamiseks ja asjaomases kontekstis kõrgetasemelise sõltumatute ekspertide rühma kokkukutsumist (*High Level Group on Simplification*), mille ülesandeks on haldusprotsesside lihtsustamine. Komitee teeb näiteks ettepaneku leevendada järelevalve, aruandluse ja hindamise nõuet. Samuti tuleks luua usaldusväärne suhe komisjoni ja korraldusasutuste vahel, et kontrolle paremini kohandada ning tagada korraldusasutustele ja projektijuhtidele suurem turvalisus. Selleks on kindlasti vaja võtta ühisjuhtimises kasutusele diferentseerimise põhimõtte, eristada pettust ja tahtmatut viga ning tõsta aktsepteeritavat veamäära 5 %-le;

76. märgib, et subsidiaarsuse põhimõtte järjepidev kohaldamine ei eelda mitte üksnes halduskoormuse ja õigusaktide keerukuse vähendamist, vaid ka kohalike ja piirkondlike omavalitsuste toetamist nende haldus- ja juhtimissuutlikkuse suurendamiseks programmide kavandamisel ning asjaomaste meetmete ja programmide rakendamisel;

77. tuletab aga ka meelde, et senised katsed keerukuse ja liigse haldus- ja kontrollikoormuse põhjuste tuvastamiseks ja süstemaatiliseks vähendamiseks töid osaliselt endaga kaasa lausa täiendavaid takistusi administratsioonile ja toetusesaajatele. Sageli töid nõuded suurema õiguskindluse järele endaga kaasa komisjonis ja liikmesriikides täiendavate rakenduseeskirjade, rakendussätete ja suuniste vastuvõtmise ning see suurendas lõppude lõpuks veelgi programmide rakendamise keerukust. Sellega seoses tõusid veelgi vigade tekkimise tõenäosus ja veamäärad;

78. teeb seepärast ettepaneku kontrollida, kas on võimalik teostada programmi kavandamise ja rakendamise põhimõttelist ümberkorraldamist. Liikmesriikidel ja korraldusasutustel peaks olema võimalus otsustada, kas nende programmide haldusala rakendamine toimub tulevikus täielikult Euroopa või riikliku õiguse alusel. Vastavad eeskirjad tuleks lisada ELi finantsmäärusesse. Sellega lõpetatakse riiklike ja Euroopa eeskirjade omavaheline segunemine;

79. nõuab lisaks tulevikus järjepideva kontseptsiooni järgimist kontrolli- ja auditimenetluste kasutuselevõtul, et vältida mitmekordseid hindamisi ja topeltkontrolle, mille puhul küsitakse toetusesaajalt sama teavet rohkem kui ühe korra, vältida kontrollorganite vahelisi vastuolulisi tõlgendusi ning vähendada kulusid. ELi institutsioonide teostatavad auditid peaksid piirduma eesmärgi saavutamise kontrollimise ning pettuste ja korruptsiooni vastu võitlemisega;

80. toetab seoses tulevase riigiabi korraga Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide põhimõttelist määratlemist riigiabi sätetega kooskõlas olevaks, aluslepingu artikli 107 ja sellele järgnevate artiklite mittekohaldamise – mida on tunnustatud EAFRDs ja EMKFs – laiendamist kõigile fondidele või siis riigiabi eeskirjade kohaldamise olulist lihtsustamist Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamisel, nt võttes Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide rahastuse puhul kasutusele lihtsad kriteeriumid (nt kooskõla heakskiidetud rakenduskavadega) riigiabi eeskirjadega vastavuse tuvastamiseks. Otse hallatavate ELi fondide, nagu nt Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond, Euroopa ühendamise rahastu ja programm „Horisont 2020“ ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahel riigiabiõiguse valdkonnas vahetegemine ei ole õigustatud, see suurendab halduskoormust, takistab rahastamisvahendite vahelist koostoimet ning tekitab õiguslikku ebakindlust ühtsete kriteeriumide puudumise tõttu selliste kesksete aspektide puhul nagu ergutav mõju;

81. leiab, et reguleerimise kaudu tuleb innustada ja stimuleerida lahenduste leidmist programmide ühiseks kavandamiseks eri korraldusasutuste vahel, et lihtsustada makropiirkondliku, sh mereliste makropiirkondade tasandi, ja üleeuroopalise ulatusega meetmeid;

82. kutsub lisaks komisjoni üles kaaluma ELi eelarvest rahastatavate hangete lihtsustamist. Selline meede hõlbustaks lõppkasutajate juurdepääsu ühtsele riigihangete keskkonnale ning lihtsustaks hankemenetlust ja kohtupraktikat;

83. palub programmi koostamise nõuete puhul Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide rakendamise ja kontrollimise valdkonnas järgida tulevikus eristamise põhimõtet, sest täiesti erinevad raamtingimused vajavad ka erinevat rakendamise struktuuri. Eelkõige programmide maht, riskiprofiil, haldustegevuse kvaliteet, avaliku sektori kulutuste osakaal ning omaosaluse suurus võiksid olla kesksed kriteeriumid, mida tuleks pärast 2020. aastat arvestada haldus- ja kontrollisüsteemide proportsionaalse ja eristatud kujundamise juures. See kehtib eelkõige ka territoriaalse koostöö kohta;

84. viitab haldusprotsesside lihtsustamise ja rakendamise osas lisaks 10.–12. oktoobril 2016 toimunud täiskogu istungjärgul vastu võetud arvamusele „Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide lihtsustamine kohalike ja piirkondlike omavalitsuste seisukohast“ (COTER VI/12).

Brüssel, 11. mai 2017

*Euroopa Regioonide Komitee
president*

Markku MARKKULA